

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан природничо-географічного факультету

Г.Я.Касьяненко

« 30 » серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика навчання географії

галузь знань: 10 Природничі науки

спеціальність: 106 Географія

освітньо-професійна програма: Географія

мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною комісією природничо-географічного факультету

« 30 » серпня 2019 р.

Голова

(Міронєць Л.П., к.пед.н, доцент)

Розробник: Корнус Олеся Григорівна кандидат географічних наук, доцент,
завідувач кафедри загальної та регіональної географії

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри загальної та регіональної географії
Протокол № 1 від 29 серпня 2019 року.

Завідувач кафедри
загальної та регіональної географії

Корнус О. Г., к.г.н., доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	бакалавр	Вибіркова
		Рік підготовки:
4-й		
Семестр		
7-й		
Лекції		
24 год.		
Практичні, семінарські		
26 год.		
Лабораторні		
год.		
Самостійна робота		
96 год.		
Консультації:		
4 год.		
Загальна кількість годин – 150	Вид контролю: іспит	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

полягає в системно-аналізуючому вивченні основ шкільної географії та методики її викладання, на базі якого формується професійність самостійного мислення майбутніх вчителів географії.

знати:

- теоретичні засади методики навчання географії;
- методику формування географічних знань, умінь та навичок учнів;
- методи та принципи навчання географії;
- форми організації навчання;
- сучасні технології навчання.

вміти:

- визначати зміст і методичний апарат навчання географії в школі (методи, методичні прийоми, засоби та форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів);
- диференціювати навчальний матеріал на основний (поняття, причинно-наслідкові зв'язки, закономірності, світоглядні ідеї) та допоміжний;
- працювати з науково-методичною та навчальною літературою;
- планувати педагогічну діяльність учителя;
- аналізувати шкільні програми, підручники та інші засоби навчання;
- користуватися методичним апаратом навчання географії.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка а ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

3. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, контрольні роботи (тести), реферати, проект-презентації. Оцінювання знань, навичок студентів враховує всі види занять, які передбачені програмою навчальної дисципліни. Загальна оцінка з дисципліни складається з поточних оцінок, які студент отримує під час практичних занять, виконання завдань для самостійної роботи, письмових завдань проміжного та підсумкового контролю.

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні засади методики навчання географії.

Тема 1.1. Методика географії як наука. Предмет і завдання методики географії. Об'єкт методики викладання географії завдання. Цілі навчання географії. Зв'язок методики навчання географії в школі з іншими науками.

Тема 1.2. Структура і зміст сучасного курсу географії. Структура методики навчання географії. Компоненти змісту шкільної географії. Методи науково-педагогічних досліджень у шкільній географії. Склад навчально-методичного комплексу з географії.

Тема 1.3. Принципи та методи навчання географії. Принципи навчання географії. Поняття про методи навчання як дидактичну категорію та їх класифікація. Група методів навчання за навчально-пізнавальною діяльністю. Група методів навчання за джерелами знань. Вимоги до вибору методів навчання.

Тема 1.4. Засоби навчання і робота з ними. Дидактичні цілі використання засобів наочності. Загальні вимоги до методики використання засобів наочності на уроках географії. Види засобів наочності, які використовуються у процесі навчання географії в школі та методика роботи з ними. Роль кабінету географії в роботі вчителя. Обладнання кабінету географії. Географічний майданчик. Обладнання шкільного географічного майданчика.

Тема 1.5. Методика роботи з підручниками. Методичний апарат підручника. Прийоми роботи з підручником. Пояснювальне читання. Робота над складанням плану за текстом підручника. Вибіркове читання тексту. Загальні методичні вимоги до роботи з підручником.

Тема 1.6. Методи роботи з географічною картою. Види навчальних карт. Вимоги до учнів в знанні карти і умінні її читати. Підведення учнів до розуміння географічної карти. Навчання читанню географічної карти і прийоми роботи з нею. Робота із спеціальними картами підручника і атласу. Зіставлення географічних карт. Вивчення по

карті географічної номенклатури. Викреслювання картосхем на класній дошці. Робота з контурними картами. Глобуси, їх значення і використання у викладанні географії. Використання електронних атласів.

Тема 1.7. Використання графічно-знакових географічних навчальних моделей. Робота зі статистичними показниками. Методичні особливості роботи з цифровим матеріалом. Робота з типовими планами. Географічні картини і методи роботи з ними. Навчальні кінофільми і методи роботи з ними. Демонстрація колекцій і моделей. Досліди в навчанні географії. Географічне спостереження.

Тема 1.8. Застосування комп'ютеризованого навчання географії. Використання комп'ютерних технологій і мультимедіа на уроках географії. Дидактичні можливості інформаційно-комунікаційних технологій. Структура комп'ютерного уроку з курсу географії. Можливості використання інтерактивної дошки на уроках географії.

Тема 1.9. Методи контролю, перевірки й оцінки предметно-географічних компетентностей учнів. Функції контролю, перевірки і оцінки предметно-географічних компетентностей учнів. Поточна перевірка знань. Періодичний (тематичний) контроль. Підсумковий контроль. Контрольні роботи. Оцінювання предметно-географічних компетентностей учнів. Методи усного контролю. Письмовий контроль. Тестовий контроль. Перевірочні роботи. Індивідуальні картки-завдання. Компетентнісно-орієнтовані завдання з географії.

Тема 1.10. Урок – основна форма проведення навчання географії. Класно-урочна система. Вимоги до уроку географії. Складання календарного плану роботи. Підготовка вчителя до уроку та його планування.

Тема 1.11. Типи уроків. Нетрадиційні типи уроків. Елементи уроку. Форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроці. Взаємозв'язок типу і структури уроку. Урок вивчення нового матеріалу. Урок формування умінь і навичок. Урок розширення та поглиблення знань. Урок застосування знань, умінь і навичок. Урок узагальнення і систематизації знань. Урок перевірки і корекції знань, умінь і навичок. Комбінований урок. Нестандартні уроки з географії. Лекційно-семінарська форма навчання. Домашня робота з географії.

Тема 1.12. Позакласна робота з географії. Форми позакласної роботи. Методи позакласної роботи. Основні форми позакласної роботи з географії. Методика організації і проведення географічного гуртку в школі. Факультативи. Наукові товариства. Географічні клуби. Географічне товариство. Шкільні музеї. Навчальні екскурсії з географії. Організація фенологічних спостережень.

4.2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р
РОЗДІЛ І. Теоретичні засади методики навчання географії.						
Тема 1. Методика географії як наука. Предмет і завдання методики географії.	8	2	2	-	-	4
Тема 2. Структура і зміст сучасного курсу географії.	6	2	2	-	-	2
Тема 3. Принципи та методи навчання географії.	12	2	2	-	-	8
Тема 4. Засоби навчання і робота з ними.	10	2	2	-	-	6
Тема 5. Методика роботи з підручниками.	6	2	2	-	-	2
Тема 6. Методика роботи з географічними картами.	10	2	2	-	-	6
Тема 7. Використання графічно-знакових географічних навчальних моделей.	8	2	2	-	-	4

Тема 8. Застосування комп'ютеризованого навчання географії	14	2	2	-	-	10
Тема 9. Методи контролю, перевірки й оцінки предметно-географічних компетентностей учнів.	18	2	2	-	-	14
Тема 10. Урок – основна форма проведення навчання географії	12	2	2	-	-	8
Тема 11. Типи уроків.	28	2	4	-	2	20
Тема 12. Позакласна робота з географії.	18	2	2	-	2	12
<i>Разом за розділом 1</i>	150	24	26		4	96
Усього годин	150	54	54	-	4	96

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Предмет та завдання курсу. Зміст і структура шкільного курсу географії.	2
2.	Методи навчання географії.	2
3.	Засоби навчання і робота з ними. Прийоми роботи з шкільними підручниками з географії	2
4.	Прийоми роботи з географічними та контурними картами. Проектування та застосування графічно-знакових географічних навчальних моделей	2
5.	Наочні та практичні методичні прийоми навчання географії	2
6.	Контроль та корекція навчальних предметно-географічних компетентностей учнів. Тестування на уроках географії	2
7.	Планування навчальної діяльності	2
8.	Типи уроків географії.	2
9.	Розробка уроку формування та застосування вмінь і навичок.	2
10.	Розробка уроку поширення, поглиблення та систематизації знань	2
11.	Розробка комбінованого уроку	2
12.	Нетрадиційні форми організації уроку географії. Ділові ігри	2
13.	Позакласна робота з географії	2
	Всього	26

Теми лабораторних занять

Виконання лабораторних робіт даною робочою програмою не передбачено.

5. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бенедюк В. В. Методика навчання географії: Методичні матеріали. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2016. 56 с.
2. Бенедюк В. В. Методика підготовки студентів вищої школи до педпрактики та її організація: Методичні матеріали. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2016. 28 с.
3. Вішнікіна Л. П. Компетентнісне навчання географії в основній школі: монографія. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2017. 407 с.
4. Євтушевська Т. С. Компетентнісний підхід під час викладання географії // Географія. 2016. № 1 – 2 (293 – 294). С. 2 – 16.
5. Зубрицька Т. Ф. Сигнальні загадки як прийом розвитку критичного мислення // Географія. 2016. № 19 – 20 (311 – 312). С. 17 – 19.
Свиридова О. І. Сучасні прийоми педагогічної техніки на уроках географії // Географія. 2017. № 9 – 10 (325 – 326). С. 7 – 13.
6. Касіяник І.П., Мисько В.З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»», 2017. 214 с.

7. Малая О. І. Розвиток пізнавальної компетентності учнів як один із засобів формування успішної особистості // Географія. 2017. № 5 – 6 (321 – 322). С. 10 – 14.
8. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання). Х.: ВГ «Основа», 2016. 112 с.
9. Самойленко В.М., Топузов О.М., Вішнікіна Л.П., Діброва І.О. Викладання дидактики географії : Навчальний посібник. К.: ДП"Прінт Сервіс", 2016. 240 с. http://www.geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/Samoylenko_Tupuzov.pdf

Додаткові:

1. Бабешко О.О. Методика навчання географії : посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів]. Умань : АЛМІ, 2005. 263 с.
2. Бенедюк В. В. Основи викладання географії: Методичні розробки практичних робіт. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2010. 59 с.
3. Впровадження сучасних технологій навчання географії у шкільній, вищій, післядипломній освіті: Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару. Полтава: ПОППО, 2006. 130 с.
4. Кобернік С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. К.: Стафед – 2, 2000. 320 с.
5. Корнеєв В.П. Технологія у навчанні географії. Харків: Основа, 2004. 112 с.
6. Криловець М. Г. Фахова та методична підготовка майбутніх учителів географії: теорія і практика [монографія]. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2007. 301 с.
7. Методика навчання географії у загальноосвітніх навчальних закладах: (Навчально-методичний посібник) / Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Скуратович О.Я.; За ред. С.Г. Коберніка. Навч. книга. 2005. 319 с.
8. Пирогов І. А. Використання інформаційних технологій на уроках географії // Географія. 2007. № 6.
9. Практикум по методике обучения географии : учеб. пособие для студ. вузов / В.Д. Сухоруков, Д. П.Финаров, Н.О.Верещагина, Т.В. Вилейто. М. : Издательский центр «Академия», 2010. 144 с.
10. Самойленко В. М., Вішнікіна Л. П. Створення та застосування тестів у навчанні географії // Педагогіка вищої та середньої школи: Збірник наукових праць. Випуск 32. Кривий Ріг. 2011. С. 15–29.
11. Самойленко В.М., Вішнікіна Л.П., Япринець Т.С. Методика навчання географії : Навчальний посібник-практикум. Полтава: ПП Шевченко, 2014. 190 с.
12. Статті в методичних журналах “Географія і основи економіки в школі”, “Рідна школа”, “География в школе”.
13. Топузов О. М. Педагогічні технології як основа творчої діяльності вчителя географії / О. М. Топузов, Л. П. Вішнікіна // Педагогічний альманах: Збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: РПО, 2011. Випуск 10. С. 52–57. 5.
14. Топузов О. М. Проблемне навчання географії в школі: теорія і практика : монографія. К. : Фенікс, 2007.
15. Топузов О. М., Тименко Л.В. Методика викладання економічної та соціальної географії світу: 10 кл. К. : А.С.К., 2005. 128 с.
16. Топузов О.М., Самойленко В.М., Вішнікіна Л.П. Загальна методика навчання географії: Підручник [з грифом МОНМС України]. К.: ДНВП «Картографія», 2012. 512 с.
17. Фідря Н.М. Методика формування картографічних компетенцій учнів / Н. М. Фідря // Географія: науково-методичний журнал. 2005. №23. С.9–15.

Інформаційні ресурси

1. Освітній портал // www.osvita.ua
2. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України // www.mon.gov.ua
3. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (закон);
4. Концепція нової української школи. <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

б. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Кобернік С.Г. та ін. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. К.: Стафед – 2, 2000. 320 с.
2. Самойленко В.М., Топузов О.М., Вішнікіна Л.П., Діброва І.О. Викладання дидактики географії: Навчальний посібник. К.: ДП "Прінт Сервіс", 2016. 240 с.
http://www.geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/Samojlenko_Tupuzov.pdf
3. Самойленко В.М., Топузов О.М., Вішнікіна Л.П., Діброва І.О. Дидактика географії : монографія (електронна версія). К.: Ніка-Центр, 2013. CD (40 Мб). 570 с.
http://www.geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/Samojlenko_dydaktyka.pdf
4. Топузов О.М., Самойленко В.М., Вішнікіна Л.П. Загальна методика навчання географії: Підручник [з грифом МОНМС України]. К.: ДНВП «Картографія», 2012. 512 с.
5. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Географія, 6 – 11 класи.
6. Відеоматеріали по темам курсу.